

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 9 Mart 2016

Borç Tuzağındaki Yeni Türkiye

Geçen haftaki yazımızda Türkiye'nin borçlanma sorununu irdelemiş ve Türkiye'nin toplam (kamu artı özel sektör) borçlarının milli gelire oran olarak 2002'de yüzde 107.5 iken, 2015'te yüzde 129.5'e çıktığını belirtmiştik. Geçen haftaki yazımız "*borçlanma olgusunu Türkiye ekonomisinin on beş yıllık serüvenini betimleyen en önemli değişken*" olarak değerlendirmekteydi.

Bu hafta bu konuyu daha net olarak somutlaştıracacağız. Bu amaçla milli gelir üretimi ile dış borçlanma arasındaki onarılmaz bağların nasıl çözülmekte olduğunu vurgulayacağız. Aşağıdaki tabloda dış borçlar ile milli gelir (gayri safi yurtiçi hasıla) değerlerini sergiliyoruz.

Dış Borçlanma ve Milli Gelir

	Toplam Dış Borç Stoku (Milyon \$)	kısa vadeli dış borç stoku (milyon \$)	GSYH (Milyon \$)
2008	281,045	52,522	742,094
2009	269,223	49,020	616,703
2010	291,924	77,369	734,929
2011	304,207	81,996	773,980
2012	338,732	100,169	786,393
2013	389,273	129,310	823,000
2014	402,482	132,813	797,882
2014-2008 Fark	121,437	80,291	55,788

Kaynak: TC Merkez Bankası, veri dağıtım sistemi

Küresel kriz 2008 Eylül'ünde patlak verdi ve etkileri 2009 yılında hissedildi. Türkiye'nin milli geliri 2008'de 742 milyar dolar olarak tahmin edilmekteydi. Küresel kriz altında milli gelirimiz 616.7 milyar dolara geriledi, yani dolar bazında yüzde 17 daraldı. Cumhuriyet tarihinin en şiddetli daralmalarından birisini oluşturan bu dönem, resmi çevrelerce "*kriz Türkiye'yi teğet geçti*" aldatmacalarıyla geçiştirilmeye çalışıldı. Sonrası dönemde de spekülasyon sıcak para akımlarının Türkiye'ye (yeniden) çekilerek dövizin ucuzlamasına dayalı sanal bir büyüme yaratılabileceği umuldu.

Zira kriz öncesi dönemde Türkiye küresel ekonomide yaratılmış olan böylesi bir konjonktürden yararlanarak milli gelirini dolar bazında üç misli arttırmış ve "mucize

büyüme” öyküleriyle oyalanmış idi. Oysa, milli gelirin büyüme hızı, dövizdeki aşırı ucuzluk konjonktürü ve enflasyondan arındırıldığına sadece yüzde 4.8’lik bir ortalama anlamına geliyordu; bu ise aslında Cumhuriyet dönemi ortalama büyüme hızına (yüzde 4.9) ancak ulaşabiliyordu. Ancak, dövizin ucuzluğundan ve borçlanma olanaklarından alabildiğine yararlanan Türkiye’nin tüketim açığı bu gerçeklere gözlerini kapatmıştı.

2009 krizi sonrasında beklentiler dünya para piyasalarındaki döviz bolluğunun Türkiye’ye akmaya devam edeceği ve Türkiye’nin 2023’lere fert başına 25 bin dolarlık bir gelir düzeyi ile ulaşacağı şeklindeydi. Oysa 2001 sonrası Türkiye ekonomisinde yaşanan döviz tahribatı ulusal üretim ağlarındaki yatay ve dikey bağlantıları kopartarak üretici sektörlerin dış bağımlılığını arttırmış ve üretkenlik kazanımlarını tüketmiş idi. 2009 sonrasında yaşanan dış borçlanma artık sadece daha fazla tüketim ve durgunluk anlamına gelmekteydi.

Yukarıda Merkez Bankası’ndan derlediğimiz resmi veriler 2008’den 2014’e Türkiye’nin toplam dış borçlarının 281 milyardan, 402 milyar dolara çıktığını belgeliyor. Küresel krizin *büyük durgunluğa* dönüştüğü söz konusu yedi yıl sonunda dış borçlardaki *net* artış 121.5 milyar dolar. Bunun 80 milyar doları ise *kısa vadeli* olarak tespit edilmiş. Bu dönemde milli gelirimiz 742 milyar dolardan, 797 milyara yükselbilmiş, net artış sadece 55.8 milyar dolar.

Yani küresel kriz sonrasında *Yeni Türkiye*’si her 1 dolarlık dış borçlanmaya karşın sadece 0.45 dolarlık (45 cent) milli gelir artışı gerçekleştirmiş. Nasreddin hocanın mutfaktan ciğer kaçırın kedisi misali, nerede bunu gerisi?